

OKTOBAR
2016

Sprovedeno od strane:

giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (giz) GmbH

YUCOM
Komitet pravnika
za ljudska prava

Poglavlje 23 – Pravosuđe i osnovna prava

Akcioni plan za Poglavlje 23

KAKO ĆE IZGLEDATI IZVEŠTAVANJE O AKCIONOM PLANU ZA POGLAVLJE 23?

UZ DODATAK - PREGLED OBAVEZA IZ PRVA TRI KVARTALA 2016. U OBLASTI PRAVOSUĐA SA KOMENTARIMA.

Milan Antonijević

Komitet pravnika za ljudska prava - YUCOM

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Izveštavanje o stanju i ispunjavanju obaveza iz Akcionog plana u poglavlju 23.....	4
3. Sistem ranog upozoravanja.....	6
4. Prelazna merila.....	7
5. Obaveze po Akcionom planu 2015. i u prva tri kvartala 2016.....	8
6. Preporuke i zaključci.....	15
ANEKS.....	17

1. Uvod

“Republika Srbija je u potpunosti posvećena procesu evro integracija, uz svest da ovaj proces zahteva suštinske i temeljite promene u pravosudnom sistemu, kao i u oblastima borbe protiv korupcije i zaštite osnovnih prava, i to kako na normativnom planu, tako i u pogledu implementacije.”

Rečenica kojom započinje niz od preko četiri stotine strana Akcionog plana za Poglavlje 23¹, izrađenog krajem 2015. godine govori o pravcu koji je Srbija i njene političke strukture izabrale, jasno se opredeljujući za evropske integracije. Naglasak se stavlja potom na usvajanje zakona i propisa, ali i na primenu usvojenih propisa i time zaokružuje obaveze države koja želi da izvrši reforme i tako postane ravnopravni član Evropske unije.

Ova rečenica otkriva nam, poput brojnih kasnijih delova Akcionog plana, da će proces pridruživanja biti daleko od procesa “štikliranja”, već će se zahtevati jasni pokazatelji napretka, kao i održivost takvog stanja. Usvajanje zakona je bitan korak, ali ne i jedini koji će zanimati briselsku administraciju, poruke su koje smo čuli na nizu sastanaka i poseta visokih zvaničnika iz Brisela.

Sa druge strane, treba posmatrati i građane, one koji će osetiti poboljšanje stanja u pravosuđu i njih staviti u središte evropskih integracija, kao procesa koji državi daje političku volju, tj. motivaciju za reforme u oblasti pravosuđa, za izmenu stanja za koje se svi slažemo da nije zadovoljavajuće.

Kod drugog dela Akcionog plana za Poglavlje 23 koje se odnosi na borbu protiv korupcije, građane možemo posmatrati kao korisnike transparentnog i pravičnog sistema upravljanja državom. Korupcija taj sistem kvari i stvara distorziju koja se mora osetiti ne samo u džepovima većine građana, naspram manjine koja ima izuzetne koristi, već i u stepenu garantovanja prava svim građanima, na prvom mestu u pogledu zaštite ekonomskih i socijalnih prava. Na taj način se i korupcija dovodi u korelaciju sa ljudskim pravima, uzimajući supstancu iz ljudskih prava kako bi se zadovoljili apetiti manjine. No da ne ulazimo u filozofsku raspravu o korupciji, ovde se možemo vratiti građanima.

Građane, osim one koji su fanatično zainteresovani za usvajanje zakona, mnogo više zanima primena, pravna sigurnost i vladavina prava, a to je ono što povezuje brojne mere iz ovog dokumenta koji je izrađen saradnjom preko pedeset institucija, a potom prošao široke konsultacije sa civilnim društvom i na kraju razmatran na Vladi i usvojen.

¹ <http://www.mpravde.gov.rs/files/Akcioni%20plan%20PG%2023%20Treci%20nacrt-%20Konacna%20verzija1.pdf>

Kako bismo dali okvir razgovoru o poglavlju 23 i obavezama, iako smo već započeli analizu pojedinih delova Akcionog plana, neophodno ga je ukratko opisati. Ovaj document, iako je naziv Poglavlja 23 pravosuđe i osnovna prava podeljen je u više celina, jednu koja se odnosi na pravosuđe, potom na borbu protiv korupcije, otkrivanje i procesuiranje ratnih zločina, kao dve odvojene celine, koji osim pravosuđa računaju i na mere i aktivnosti drugih institucija i na kraju osnovna prava, gde se deo pažnje poklanja i zaštiti prava manjina.

2. Izveštavanje o stanju i ispunjavanju obaveza iz Akcionog plana u Poglavlju 23

Svaki proces u kome se najavljuju promene, naročito jasni rezovi i usklađivanja sa drugim pravnim sistemima zahteva praćenje, stoga je velika pažnja posvećena ovom pitanju kao jednoj u nizu garancija da će postupak biti u potpunosti sproveden i da nećemo doći u situaciju da se ponovo vraćamo na početak. Država je dužna da izveštava o svom napretku, sa jedne strane, ali prostor za izveštavanje o aktivnosti iz Akcionog plana dat je i organizacijama civilnog društva kao određenom kontrolnom telu, tj. kontrolnom mišljenju, a sve u cilju efektivnog usklađivanja zakonodavnog okvira Republike Srbije sa pravnim tekovinama Evropske unije.

Napredak u ispunjavanju obaveza iz Akcionog plana mora se posmatrati iz više uglova i to je poruka koja se šalje ne samo u samom Akcionom planu, već je sadržana i u tzv. prelaznim merilima iz Zajedničke pozicije Evropske unije, o kojoj će kasnije biti više reči.

Na prvom mestu, nakon prikupljanja informacija, Vlada će izveštavati o preduzetim merama, kašnjenjima, izazovima i uspesima. Komunikacija će ići direktno ka Briselu, podnošenjem dva polugodišnja izveštaja dok se očekuje i veći broj ekspertskih poseta (peer review).

Ovaj mehanizam se donekle pojašnjava i u tekstu Akcionog plana i ovde je prenet u celosti: *“Odgovornost za nadzor nad realizacijom aktivnosti iz Akcionog plana biće podeljena (i već je poverena osnivanjem ovog tela, prim. aut.) i poverena Savetu za sprovođenje Akcionog plana za poglavlje 23², Šefu pregovaračkog tima za vođenje pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji, Pregovaračkoj grupi za Poglavlje 23 na čelu sa Predsednikom/Šefom pregovaračke grupe za Poglavlje 23, Koordinacionom telu za proces pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji, osnovanom Odlukom Vlade Republike Srbije, septembra 2013. godine, sa zadatkom razmatranja najvažnijih pitanja i usmeravanja poslova iz delokruga organa državne uprave u procesu pristupanja*

² Vlada Republike Srbije osnovala je na svojoj sednici od 11. decembra 2015. godine Savet za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23, kao radno telo za pružanje stručne podrške pregovaračkoj grupi za Poglavlje 23.

Republike Srbije Evropskoj uniji (u daljem tekstu: Koordinaciono telo) i Savetu Koordinacionog tela, koje obavlja poslove u vezi sa tekućim pitanjima u procesu pristupanja Republike Srbije Evropskoj uniji, a u skladu sa smernicama za rad koje daje Koordinaciono telo. Stručnu i administrativno-tehničku podršku radu Koordinacionog tela pruža Kancelarija za evropske integracije.”

U samom Akcionom planu pažnja se poklanja i civilnom društvu, tj. organizacijama, sa jedne strane koje će verifikovati sprovođenje određenih aktivnosti, tj. u svojim izveštajima potvrditi da je određena aktivnost sprovedena ili da nije sprovedena u potpunosti. Sa druge strane civilno društvo se pojavljuje i u sprovođenju aktivnosti kao nosilac aktivnosti kako se navodi u tekstu Akcionog plana. Samo kao primer možemo navesti Savet za štampu ustanovljen odlukom novinarskih udruženja, od čijeg rada zavisi ispunjavanje obaveza iz Akcionog plana u oblasti kontrole poštovanja pretpostavke nevinosti u medijima³. Na istom mestu se kao nosioci aktivnosti navode i organizacije civilnog društva, gde će se kao merilo ispunjenosti određenih aktivnosti navoditi i obuke, treninzi koje organizuju ove organizacije.

Izuzetno veliku ulogu ima i Pregovarački tim za vođenje pregovora o pristupanju Srbije Evropskoj uniji⁴, koji je zadužen za koordinaciju i vođenje procesa pregovora po svim poglavljima i u svim fazama pregovora, te tako i za poglavlje 23.

Pregovarački tim će ove poslove obavljati u skladu sa osnovom za vođenje pregovora i zaključivanje ugovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji koju će utvrditi Vlada.

Ovaj tim će obavljati komunikaciju sa institucijama Evropske unije, državama članicama, kao i sa državama koje imaju status kandidata za članstvo u EU.

Takođe, ovaj tim učestvuje u radu pregovaračkih grupa za pregovore o pristupanju Evropskoj uniji, a imao je zapaženu ulogu u skriningu, analitičkom pregledu i oceni usklađenosti propisa Republike Srbije sa pravnim tekovinama Evropske unije.

Pregovarački tim takođe podnosi Vladi izveštaje o stanju pregovora, prenoseći u potpunosti izazove tokom pregovora i bilateralna pitanja koja se otvaraju. Na ovom mestu nećemo ulaziti u pojedina bilateralna pitanja koja su se otvarala prilikom i neposredno uoči otvaranja poglavlja 23. Takođe pregovarački tim ukazuje na eventualne propuste, neadekvatne mere koje su preduzete kao i na potencijalno bolja rešenja.

³ Videti tačke 3.5.2.8. i 3.5.2.9. Akcionog plana za poglavlje 23

⁴ Osnovan odlukom Vlade Republike Srbije na sednici održanoj 3. Septembra 2013. godine.

3. Sistem ranog upozoravanja

Predstavljanje sistema ranog upozoravanja, predviđenog Akcionim planom za poglavlje 23 ponovo nas stavlja pred dualni ili višestrani sistem gde više različitih institucija i grupa organizacija ima svoju jasno definisanu ulogu. Tako, na ranom upozoravanju radi već pomenuti Savet za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23, ali i civilno društvo, Narodna skupština koja može koristiti svoju kontrolnu funkciju. Aktivnosti Saveta smo već opisali, a više informacija možete dobiti iz dva izveštaja koji se odnose na prvi i drugi kvartal 2016. godine⁵, kao i izveštaj za treći kvartal 2016. godine⁶. Ovi izveštaji u narativnom delu daju kratak prikaz i ocenu ispunjenosti, dok se koristi i kao, kako tvorci ovih izveštaja vole da navedu, semafor metoda. No o tome nešto kasnije u tekstu.

Sistem ranog upozoravanja civilnom društvu daje izuzetno veliku ulogu, vrednuje njihove nalaze i preporuke i služiće i kao motivacija za dalje aktivnosti na izveštavanju koje organizacije mogu raditi iz svoga kruga delovanja. Stoga su i aktivnosti Nacionalnog konventa, radne grupe za Poglavlje 23 usmerene ka uključivanju organizacija civilnog društva, strukovnih udruženja i akademske zajednice u ovaj proces, kako bi se u potpunosti pokrile sve oblasti o kojima govori Akcioni plan za Poglavlje 23.

Samim tim što se u Akcionom planu u pojedinim merama kao nosilac aktivnosti navode i organizacije civilnog društva, a gde se kao preduslov za ispunjenje aktivnosti navode i radnje državnih organa, rano upozoravanje na kašnjenja i odstupanja od akcionog plana može doći i sa te strane, od organizacija koje su u Akcionom planu navedene kao nosioci aktivnosti, a nije im bilo omogućeno sprovođenje neaktivnošću institucija.

Na samom početku procesa sprovođenja aktivnosti u poglavlju 23, prerano je davati primere za ovakva odstupanja od Akcionog plana, ujedno se nadamo da takvih primera neće ni biti.

⁵ <http://www.mpravde.gov.rs/tekst/13178/izvestaj-br-1-22016-o-sprovođenju-akcionog-plana-za-poglavlje-23.php>

⁶ <http://www.mpravde.gov.rs/tekst/13933/izvestaj-br-32016-o-sprovođenju-akcionog-plana-za-poglavlje-23.php>

4. Prelazna merila

Da bi se pratile obaveze iz Akcionog plana za poglavlje 23, neophodno ih je staviti u odnos i prema Zajedničkoj poziciji EU. Naime, unutar pregovaračkog procesa, jedna od stepenica bila je i izrada Zajedničke pozicije EU. Ovaj programski dokument se može čitati i kao navođenje liste ciljeva koji se zadaju kako bi se video napredak u određenim oblastima iz Poglavlja 23, a koji se moraju dostići kako bi se naredni koraci u pregovorima mogli preduzeti. Tako se stavlja jasno akcenat na nedostatke i daje iscrpna lista tzv. «prelaznih merila» koja će služiti za proveru napretka u pregovorima u poglavlju 23 i predstavljaju minimum koji Evropska unija zahteva od svojih budućih članica.

Zajednička pozicija EU stavlja akcenat na praćenje sprovođenja akcionog plana i ostavlja jasnu ulogu i civilnom društvu u ovom procesu. Tako, «*Srbija treba da obezbedi delotvorno, neposredno i stalno praćenje sprovođenja Akcionog plana u oblasti pravosuđa i osnovnih prava kroz jak i multidisciplinarni mehanizam, kojim se po potrebi mogu aktivirati korektivne mere, naročito vodeći računa o adekvatnosti ljudskih i finansijskih resursa, institucionalnom kapacitetu, zahtevima za obuke, poštovanju utvrđenih krajnjih rokova, stvarnom dijalogu sa civilnim društvom i adekvatnom razmatranju njihovih predloga.*» Navođenje «*stvarnog dijaloga sa civilnim društvom*» daje nam dovoljno argumenata da u svakom trenutku tokom pregovora postavimo pitanje uloge civilnog društva i ocene stanja pregovora i sprovođenja aktivnosti iz Akcionog plana za Poglavlje 23.

Prelazna merila započinju upućivanjem na okvir u kome se sprovode pregovori, **navodeći da** «*Srbija sprovodi svoju Nacionalnu strategiju reforme pravosuđa (2013 – 2018) i Akcioni plan obezbeđujući potpunu usklađenost sa Akcionim planom za Poglavlje 23. Srbija procenjuje uticaj Strategije krajem 2018. godine i po potrebi preduzima korektivne mere. Srbija obezbeđuje praćenje preporuka iz Funkcionalne analize⁷ i sprovodi novu Funkcionalnu analizu početkom 2018. godine.*»

Zanimljivo je pominjanje Funkcionalne analize koju je sprovela Svetska banka, kao dokumenta koji je prethodio izradi Akcionog plana za poglavlje 23. Naime, oslanjanje na ovaj obimni dokument koji je proizvod dugog i temeljnog istraživanja, obavezama iz Akcionog plana dodaje i preporuke iz Funkcionalne analize koje su prepoznate kao put ka reformi pravosuđa.

Potom se u «prelaznim merilima» prelazi na konkretne mere koje je neophodno sprovesti. Tako se navodi da će se proveravati sledeće i od Srbije, tj. njene Vlade i institucija očekuje sledeće:

- *da usvaja nove odredbe Ustava, imajući u vidu preporuke Venecijanske komisije, u skladu sa evropskim standardima i na osnovu obimnog i sveobuhvatnog procesa konsultacija. Srbija potom menja i dopunjuje i sprovedi Zakon o uređenju sudova, Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava, Zakon o sudijama, Zakon o javnom tužilaštvu, Zakon*

⁷ <http://www.mdtfjss.org.rs/sjfr/sr>

o Visokom savetu sudstva, Zakon o Državnom veću tužilaca, kao i Zakon o Pravosudnoj akademiji.

- *da uspostavlja pregled rezultata na putu sprovođenja pravičnog i transparentnog sistema koji se zasniva na vrednovanju rada pri napredovanju sudija i tužilaca uključujući i zapošljavanje, kao i na vrednovanju rada i unapređenju sudija i tužilaca na osnovu periodičnih procena o uspešnosti njihovog rada (uključujući viši nivo). Srbija obezbeđuje odgovarajući administrativni kapacitet za Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca i obezbeđuje im sopstveni budžet. Srbija uspostavlja efikasan mehanizam koji omogućava Visokom savetu sudstva i Državnom veću tužilaca da reaguje protiv političkog mešanja i uspostavi mehanizam praćenja za puno poštovanje sudskih odluka, kao i uzdržavanja od javnih komentara kada je u pitanju rad sudova koji dolaze od vladinih zvaničnika i političara.*

Navođenje “*obimnog i sveobuhvatnog procesa konsultacija*” kod donošenja novog Ustava već sada daje osnov da se zahteva pravovremeno otvaranje ovog procesa za javnost. Tako da se ovde može staviti ocena da kod sprovođenja ovog prelaznog merila uveliko kasni.

U prelaznim merilima se, osim gore navedenih tačaka daje i niz obaveza koje će se meriti tokom čitavog procesa pregovora, od otvaranja Poglavlja 23, pa do njegovog zatvaranja, kao poglavlja u pregovorima koja će se poslednja zatvoriti uz poglavlje 24 i 35.

5. Obaveze po Akcionom planu 2015. i u prva tri kvartala 2016. godine

Na ovom mestu dajemo prikaz dela obaveza po Poglavlju 23, zaključno sa trećim kvartalom 2016. godine, a koje se tiču reforme pravosuđa, uz jasne naznake uloge civilnog društva, ne samo u izveštavanju, već i u sprovođenju dela aktivnosti.

Na prvom mestu, Akcioni plan predviđa veliki broj mera koje su za rok imale četvrti kvartal 2015, kao i prva tri kvartala 2016. godine, ali se kao objektivni razlog za kašnjenje sa pojedinim aktivnostima može navesti i dug period izbora za Narodnu skupštinu i neaktivnosti do konstituisanja Narodne skupštine, kao i neodlučnosti prilikom formiranja Vlade Republike Srbije. Neophodno je staviti jasnu naznaku da od formiranja Vlade i otpočinjanja rada novog saziva Narodne skupštine, zakonodavna aktivnost nije bila usmerena ka ispunjavanju mera iz Akcionog plana za Poglavlje 23, već se aktivnosti vide u izradi podzakonskih akata.

No krenimo redom sa navođenjem oblasti u kojima postoje određena odstupanja od Akcionog plana za poglavlje 23, uz napomenu da ne želimo dati iscrpnu listu obaveza po Akcionom planu u oblastima pravosuđa, borbe protiv korupcije i procesuiranju ratnih zločina, već želimo navesti karakteristične primere u kojima je učinjen napredak, gde se nalazi civilnog društva i Saveta za sprovođenje akcionog plana za poglavlje 23 u manjoj ili većoj meri slažu, kao i onih gde ne postoji dovoljno podataka koji bi ukazivali na ovaj napredak.

Ujedno, kao osnov za pisanje ovog dela izveštaja korišćen je izveštaj Saveta za treći kvartal 2016. godine, koji je u velikoj meri olakšao posao ne samo pisca ovih redova, već i civilnog društva koje će koristiti izveštaje Saveta da potvrdi ili demantuje navode iz ovog iscrpnog izveštaja.

Ustav, kao dokument koji je osnov za uređenje svake države, s pravom dobija centralnu pažnju i u Akcionom planu, te i mi ovde krećemo od ocene Saveta o sprovođenju aktivnosti ka njegovoj izmeni.

- *Analiza postojećih odredaba Ustava i predlaganje mogućih izmena u svetlu mišljenja Venecijanske komisije i u skladu sa evropskim standardima.*

Kao nosilac aktivnosti navedena je Komisija za reformu pravosuđa (Radna grupa za izradu analize izmene ustavnog okvira) i obimno je budžetirana. Kao status sprovođenja aktivnosti u izveštaju Saveta navedeno je da je aktivnost u potpunosti realizovana.

Ostaje nejasno u kom sastavu je funkcionisala ova komisija, kao i koji su efekti njenog rada. Postoji mogućnost da civilno društvo nije upoznato sa svim rezultatima. Prema dostupnim podacima, radna grupa koja odgovara opisu iz izveštaja Saveta imala je u nadležnosti jedino za analizu pojedinih pitanja koja se odnose na pravosuđe.

- *Iniciranje promene Ustava i usvajanje predloga za promenu Ustava u Narodnoj skupštini,* predviđeni rok za sprovođenje aktivnosti naveden je treći kvartal 2016, dok je ocena da aktivnost nije sprovedena i tu nema neslaganja.

- *Donošenje Pravilnika o kriterijumima i merilima, za ocenu stručnosti, osposobljenosti i dostojnosti za izbor sudija i predsednika sudova, u skladu sa izmenama Zakona o sudijama.* Rok, treći kvartal 2016. godine, dok se u izveštaju Saveta navodi da je aktivnost “gotovo u potpunosti realizovana”, što donekle možemo dovesti u pitanje. U prvoj liniji to možemo učiniti uz zamerke na metodologiju po kojoj se daje ocena da je pojedina aktivnost “govoro u potpunosti realizovana”. Potom se ovde s pravom može zahtevati i upućivanje na nacrt Pravilnika, kako bi se mogla otvoriti rasprava o njegovoj sadržini. Takođe, na internet prezentaciji Visokog saveta sudstva poželjno bi bilo otvoriti deo koji se odnosi na dokumente čija je izrada u toku, što ćemo navesti i kao preporuku u kasnijem delu ove analize.

Dva primera koja slede na podjednak način možemo komentarisati, u nedostatku jasnog uvida u dokumente koji se izrađuju, a ovde ih navodimo samo kao primer.

- *Izmena Poslovnika o radu Visokog saveta sudstva u cilju propisivanja jasne procedure javnog reagovanja Visokog saveta sudstva u slučajevima političkog uticaja na rad sudstva, koja podrazumeva kako redovno/periodično, tako i vanredno obraćanje Visokog saveta sudstva javnosti, u vezi sa eventualnim postojanjem političkog uticaja na rad sudstva, kao i njegova efektivna primena.* Sprovođenje aktivnosti je predviđeno za treći kvartal 2016. godine.

Aktivnost je gotovo u potpunosti realizovana. *Izmena Poslovnika o radu Visokog saveta sudstva u cilju propisivanja jasne procedure javnog reagovanja Visokog saveta sudstva u slučajevima političkog uticaja na rad sudstva, koja podrazumeva kako redovno/periodično, tako i vanredno obraćanje Visokog saveta sudstva javnosti, je pripremljena i očekuje se usvajanje.*

- *Izmena poslovnika o radu Državnog veća tužilaca u cilju propisivanja jasne procedure javnog reagovanja Državnog veća tužilaca u slučajevima političkog uticaja na rad javnog tužilaštva, koja podrazumeva kako redovno/periodično, tako i vanredno obraćanje Državnog veća tužilaca javnosti, u vezi sa eventualnim postojanjem političkog uticaja na rad javnog tužilaštva, kao i njegova efektivna primena.* Aktivnost je predviđena za treći kvartal 2016. godine.

Aktivnost je gotovo u potpunosti realizovana. *Državno veće tužilaca, na sednici održanoj 11. maja 2016. godine, obrazovalo je radno telo koje će izraditi nacrt Poslovnika o izmenama i dopunama Poslovnika o radu u Državnog veća tužilaca, čime će biti regulisana i ova oblast.*

Potom prelazimo na aktivnosti Narodne skupštine u izradi i usvajanju Kodeksa ponašanja narodnih poslanika koji bi ograničio uticaj političara na sudske procese

- *Donošenje Kodeksa ponašanja za narodne poslanike o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka i njegova efektivna primena.* Aktivnost je predviđena da teče kontinuirano, počev od trećeg kvartala 2016. godine.

Aktivnost je gotovo u potpunosti realizovana. *U prethodnom sazivu Narodne skupštine pripremljen je nacrt Kodeksa ponašanja narodnih poslanika. Usvajanje Kodeksa očekuje se za nekoliko nedelja, stoji u izveštaju Saveta. No, ovde možemo postaviti pitanje javne rasprave o ovom dokumentu, kao i njegovoj dostupnosti.*

Kako ne bismo zapostavili ni Vladu Republike Srbije, predstavimo jednu aktivnost koja je predviđena Akcionim planom:

- *Donošenje Kodeksa ponašanja za članove Vlade Republike Srbije o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka i njegova efektivna primena.* Aktivnost se po tekstu Akcionog plana sprovodi kontinuirano, počev od četvrtog kvartala 2015. godine.

Aktivnost se uspešno realizuje, navedeno je u izveštaju Saveta. Naime, Vlada je na svojoj 192. sednici od 23. januara 2016. godine, na predlog Ministarstva pravde, donela zaključak⁸ kojim je usvojila Kodeks ponašanja članova Vlade o granicama dozvoljenosti komentarisanja sudskih odluka i postupaka.

Ovde s pravom možemo staviti napomenu da sada ne postoji dostupan podatak o broju izjava članova Vlade koje se odnose na sudske odluke i postupke, tako da ne postoji jasan pokazatelj o uspešnosti sprovođenja ove aktivnosti.

- *Organizovanje radionica za novinare u cilju usvajanja evropskih standarda i unutrašnjih normi vezanih za poštovanje sudskih odluka i izveštavanje o sudskim postupcima.* Aktivnost se sprovodi kontinuirano, počev od trećeg i četvrtog kvartala 2016. godine.

U izveštaju Saveta kaže se da *Izveštaj institucije ne sadrži podatke o sprovođenju aktivnosti.*

Ovde se može staviti napomena da se pojedine organizacije civilnog društva sa velikom pažnjom posvećuju rešavanju ovog pitanja, a u procesu izrade izveštaja nije iznađen mehanizam za dostavljanje podataka o sprovedenim aktivnostima. Naime, YUCOM je tokom 2015. i 2016. godine razvio kurikulum i sproveo niz obuka novinara sa temom izveštavanja o sudskim postupcima, a verujemo da su to radile i druge organizacije civilnog društva.

- *Efikasnije procesuiranje prekršaja u slučajevima javnog kršenja pretpostavke nevinosti (član 73. Zakona o javnom informisanju i medijima) i vođenje evidencije o ovoj vrsti postupaka.* Aktivnost se sprovodi kontinuirano, počev od prvog kvartala 2015. godine.

U izveštaju Saveta za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 navodi se da se aktivnost uspešno realizuje, daju se ocene sprovođenja ove mere kroz normativni okvir, kao i primena.

Normativni okvir: Javna tužilaštva su shodno Zakonu o javnom tužilaštvu i Pravilniku o upravi u javnom tužilaštvu ovlašćena da podnose zahteve za pokretanje prekršajnog postupka u slučajevima postojanja osnova sumnje da je izvršen prekršaj iz člana 73. Zakona o javnom informisanju i medijima, posebno imajući u vidu odredbu čl. 3 ZKP-a kojom je propisano da se svako smatra nevinim sve dok se njegova krivica za krivično delo ne utvrdi pravosnažnom odlukom suda, te da su

⁸ Zaključak je objavljen u Službenom glasniku RS, broj 6 od 28. januara 2016. godine.

državni i drugi organi i organizacije, sredstva javnog obaveštavanja, udruženja i javne ličnosti dužni su da se pridržavaju ovog pravila i da svojim javnim izjavama o okrivljenom, krivičnom delu i postupku ne povređuju prava okrivljenog. Odredbom čl. 136 Pravilnika o upravi u javnom tužilaštvu propisano je da se ovi zahtevi zavode se u posebne „Ptz“ upisnike prekršajnih predmeta.

Primena: Ovi postupci se sprovode pred prekršajnim sudovima. Uspostavljanjem SIPRES-a (sistema za automatsko vođenje predmeta u svim prekršajnim sudovima) omogućeno je (od januara 2016. godine) vođenje precizne evidencije o ovoj vrsti postupaka. Ovu statistiku prikuplja Prekršajni apelacioni sud mesečno, a Vrhovni kasacioni sud na polugodišnjem i godišnjem nivou. Prema podacima pribavljenim od Prekršajnog apelacionog suda, u 2015. godini pred prekršajnim sudovima Republike Srbije pokrenuta su ukupno četiri (4) prekršajna postupka zbog izvršenja prekršaja iz člana 140. Zakona o javnom informisanju i medijima (kršenje pretpostavke nevinosti). Nijedan od navedenih postupaka do 04. maja 2016. godine, kada je izveštaj dostavljen Vrhovnom kasacionom sudu, nije okončan.

Na osnovu izveštaja koji je Prekršajni apelacioni sud dostavio Vrhovnom kasacionom sudu dana 15.09.2016. godine, u periodu od 01.01.2016. do 15.06.2016. godine jedino u Prekršajnom sudu u Novom Pazaru okončan jedan prekršajni postupak koji je pokrenut u 2015. godini za prekršaj iz člana 73. Zakona o javnom informisanju i medijima.

Cifre iskazane u izveštaju Saveta ne ostavljaju dovoljno izvesnosti da se zaista sprovodi adekvatno kažnjavanje, tj. da se postupci vode u broju koji odražava široku zastupljenost pojave nepoštovanja pretpostavke nevinosti u medijima.

- *Kvartalno objavljivanje javnog poziva organizacijama civilnog društva i strukovnim udruženjima za dostavljanje komentara i predloga koji se odnose na definisanje budućih reformskih koraka.* Aktivnost se sprovodi kvartalno, počev od četvrtog kvartala 2014. godine.

Aktivnost se uspešno realizuje.

Ovaj proces u praksi preuzeo je Nacionalni konvent, tako da komunikacija ima svoju dinamiku, češću od zadate kvartalne komunikacije, no ovde se postavlja pitanje dostavljanja zakona na komentarisanje strukovnim udruženjima i civilnom društvu. Takođe, kako se predlozi pojedinih mera, podzakonskih akata ne nalaze na portalima nadležnih ministarstava i drugih institucija (ranije smo pominjali akte VSS), nejasno je kako civilno društvo može učestvovati u ovim procesima.

- *Izrada i usvajanje Programa za ponderisanje predmeta koji obezbeđuje stepenovanje u uvođenju sistema ponderisanja, kao jednog od kriterijuma njihove raspodele.* Tokom trećeg i četvrtog kvartala 2016. godine.

Aktivnost nije realizovana.

Sledeće tačke ostavljamo u izvornom obliku, kako su navedene u izveštaju Saveta, uz otvoreno pitanje sudijama i tužiocima, a najpre strukovnim udruženjima da daju komentare o ispunjenosti ovih mera iz Akcionog plana.

- *Izmena Sudskog poslovnika u delu koji se odnosi na: 1. Kriterijume za definisanje unosa podataka a na osnovu prethodno definisane liste podataka čiji je unos neophodan za praćenje statističkih parametara efikasnosti pravosuđa primenom IKT, a naročito trajanja postupaka. 2. Uvođenje sistema koji podrazumeva dodelu jedinstvenog broja sudskom predmetu, koji zadržava do okončanja postupka po pravnim lekovima. Povezano sa aktivnostima iz potpoglavlja II, anti-korupcija. Aktivnost se sprovodi kontinuirano, počev od drugog kvartala 2015. godine.*

Aktivnost se uspešno realizuje.

- *Analiza normativnog okvira kojim se uređuju pitanja: obaveznosti sudske prakse; prava na pravni lek i nadležnosti za odlučivanja po pravnim lekovima; kao i objavljivanja sudskih presuda i sentenci imajući u vidu stavove Venecijanske komisije. Aktivnost se sprovodi počev od drugog kvartala 2014. do drugog kvartala 2016. godine.*

Aktivnost je delimično realizovana. Zbog promena sastava vodeće strukture Ministarstva pravde, Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca bilo je neophodno da se imenuju novi članovi radne grupe, odnosno da radna grupa ponovo počne sa radom.

Ovde stavljamo napomenu da su predstavnici civilnog društva bili članovi prethodne radne grupe i nisu obavesteni o formiranju nove radne grupe.

- *Izmena normativnog okvira kojim se uređuju pitanja: obaveznosti sudske prakse; prava na pravni lek i nadležnosti za odlučivanja po pravnim lekovima; kao i objavljivanja sudskih presuda i sentenci. Aktivnost se sprovodi počev od trećeg kvartala 2016. godine.*

Aktivnost je delimično realizovana. Zbog promena sastava vodeće strukture Ministarstva pravde, Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca bilo je neophodno da se imenuju novi članovi radne grupe, odnosno da radna grupa ponovo počne sa radom.

- *Unapređenje pristupa propisima i sudskoj praksi, putem formiranja i unapređenje sveobuhvatnih i svima dostupnih elektronskih baza propisa i sudske prakse uz poštovanje propisa koji uređuju tajnost podataka i zaštitu podataka o ličnosti, a imajući u vidu odredbe Zakona o objavljivanju zakona i drugih propisa i akata, Zakona o pravosudnoj akademiji i Zakona o uređenju sudova. Aktivnost se sprovodi kontinuirano, počev od trećeg kvartala 2014. godine.*

Aktivnost se uspešno realizuje.

- *Diskusija o Tužilačkoj strategiji na ekspertskom sastanku na kom učestvuju domaće sudije, pripadnici policije, advokati uključeni u postupke za ratne zločine i predstavnici Međunarodnog krivičnog tribunala za bivšu Jugoslaviju i Mehazma za međunarodne krivične sudove, Međunarodnog krivičnog suda, regionalnih tužilaštva i nevladinih organizacija. Usvajanje i početak primene Tužilačke strategije, čiji je finalni tekst usklađen sa relevantnim sugestijama iznetim na ekspertskom sastanku. Aktivnost se sprovodi kontinuirano, počev od četvrtog kvartala 2015. godine.*

Aktivnost nije realizovana. *Aktivnost će biti ispunjena odmah nakon što novoformirana radna grupa iz prethodne aktivnosti sačini svoj predlog teksta Tužilačke strategije.* Planirano za četvrti kvartal 2016. godine.

- *Na osnovu prethodno sprovedene analize, izmeniti i dopuniti Pravilnik o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Ministarstvu unutrašnjih poslova koji se odnosi na poslove i organizaciju Jedinice za zaštitu učesnika u krivičnom postupku i sprovesti mere u skladu sa izmenjenim Pravilnikom.* Aktivnost je predviđena za prvi kvartal 2016. godine, a

Izveštaj institucije dostavljen Savetu ne sadrži podatke o sprovođenju aktivnosti.

Ovom tačkom završavamo navođenje primera gde aktivnosti nisu sprovedene, što je jasno navedeno i u izveštaju Saveta, potom o aktivnostima gde postoji sporenje o ispunjenosti i stepenu ispunjenosti pojedinih mera iz Akcionog plana.

Ono što neophodno istaći je izuzetan napor članova Saveta za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 23 u prikupljanju informacija od preko pedeset državnih institucija. Napor i iskustvo je bilo potrebno i kako bi se ovi izveštaji objedinili u izuzetno pregledan tekst i tabele koje su omogućile da se u relativno kratkom vremenu da ocena i komentari koje smo predstavili na prethodnim stranama.

Ovaj dokument može se shvatiti i kao radni dokument za dalje analize organizacija civilnog društva, uz otvoreni poziv strukovnim udruženjima da daju svoje ocene, naročito u delu gde se govori o aktivnostima Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaštva. Potom, ova analiza može se upotrebljavati i za obuke civilnog društva za praćenje Akcionog plana za Poglavlje 23.

Komentari su u velikoj meri stavljeni i kako bi u narednom periodu olakšali rad Saveta, kao i da profilišu i obogate izveštaje koje će institucije u narednim godinama slati kvartalno ovom telu.

6. Preporuke i zaključci.

a. Preporuke o izveštavanju usmerene ka civilnom društvu

- Uskladiti izveštavanje civilnog društva sa dinamikom izveštavanja države ka Evropskoj komisiji. Dva puta godišnje, uz praćenje kvartalnog izveštavanja Saveta.
- Proučiti smernice za izveštavanje Saveta za sprovođenje AP za poglavlje 23, kao i formu koja je predviđena za izveštavanje. Preduslov za ovu preporuku je dostavljanje navedenih dokumenata od strane Saveta, što je dogovoreno na poslednjem sastanku u Narodnoj skupštini na kome su pored predstavnika civilnog društva prisustvovali članovi Odbora za evropske integracije Narodne skupštine, Ministarstva pravde, šefica pregovaračkog tima, kao i predstavnici Saveta za sprovođenje akcionog plana za poglavlje 23. Napomena – sa ove sednice Odbora na sajtu Narodne skupštine ne postoji zapisnik, već se u izveštaju Saveta vodi kao trening o praćenju sprovođenja Akcionog plana za poglavlja 23 i 24.
- Organizovati obuke za praćenje Akcionog plana za poglavlje 23 za civilno društvo na kojima bi značajnu ulogu imali i članovi pregovaračkog tima, kao i Saveta za sprovođenje akcionog plana za poglavlje 23.
- Motivisati organizacije civilnog društva, a posebno strukovna udruženja, kao i organizacije iz manjih sredina da uzmu veće učešće u izveštavanju i praćenju sprovođenja Akcionog plana.
- Uključiti i druge kategorije strukovnih udruženja, naime YUCOMu se nedavno javio predstavnik Udruženja sudskih veštaka, a pregledom teksta Akcionog plana jasno je da ova kategorija nije prepoznata u AP kao značajna za dalje sprovođenje reforme pravosuđa, iako brojni izveštaji organizacija civilnog društva ukazuju na nedostatke u suđenjima za pojedina krivična dela, npr. za dela sa elementima korupcije.

b. Preporuke ka državi

- U samom izveštaju Saveta za sprovođenje akcionog plana dati više podataka, kako bi se jasnije moglo pratiti ispunjavanje pojedinih mera, kao i omogućilo pretraživanje dokumenata na koje se u izveštaju poziva.
- Tako se već na prvom koraku, kod izrade analize promene Ustava ne vidi jasno da li je aktivnost sprovedena.
- Kategorija – Aktivnost se uspešno realizuje bi trebalo da sadrži više detalja o sprovođenju aktivnosti, kako se ovde radi o kvalitativnom, a ne kvantitativnom praćenju, tj. ulazi se i u procenu

- Povezivanje sa izveštavanjem po poglavlju 24, analizirati softver koji se razvija u MUPu i mogućnost razvijanja sličnog za poglavlje 23 ili upotreba softvera u izradi za poglavlje 24, kako bi se u svakom trenutku znalo gde je zastoj, koje mere se adekvatno sprovode, gde nedostaju izveštaji i podaci i slično.
- Dostupnost dokumenata, kao uvek otvoreno pitanje, gde se tokom čitavog toga pregovora mora izveštavati o slučajevima kada određeni dokumenti nisu dostupni ili su postali dostupni u veoma kratkim rokovima pred izveštavanje, tako da se civilno društvo nije moglo o njima adekvatno izjasniti, dati konstruktivne predloge.

c. Preporuke za sprovođenja Akcionog plana za poglavlje 23

- Sustizanje zaostatka u izradi i usvajanju propisa, gde su rokovi već prošli.
- U najkraćem periodu otvaranje javne rasprave o pitanju izmene Ustava, uključivanje svih relevantnih aktera u javnu raspravu, kao i otvaranje svih procesa za javnost, kako članova radne grupe, tako i aktivnosti unutar Narodne skupštine.

Kao opšti zaključak, može se izneti činjenica da je osnovno poverenje između aktera izgrađeno, da je civilno društvo prepoznato kao validan partner, a da će nadgradnja tog poverenja biti izveštaji koji će na valjan način predstaviti napredak u pregovorima i ispunjavanju obaveza po Akcionom planu za poglavlje 23 u oblasti pravosuđa.

ANEKS:

Prelazna merila iz oblasti pravosuđa i unapređenja procesuiranja slučajeva ratnih zločina:

S obzirom na sadašnje stanje u pripremama Srbije, podrazumevajući da, kroz inkluzivne konsultacije sa civilnim društvom i glavnim zainteresovanim stranama, kao i posredstvom odgovarajućih postupaka parlamentarne kontrole i nadzora kojima se to adekvatno omogućava, Srbija treba da nastavi da ostvaruje napredak u pogledu usklađivanja sa pravnim tekovinama EU (acquis) iz poglavlja Pravosuđe i osnovna prava, EU konstatuje da je neophodno da se ispune sledeća prelazna merila pre preduzimanja sledećih koraka u pregovaračkom procesu u vezi sa poglavljem Pravosuđe i osnovna prava:

Srbija treba da obezbedi delotvorno, neposredno i stalno praćenje sprovođenja Akcionog plana u oblasti pravosuđa i osnovnih prava kroz jak i multidisciplinarni mehanizam, kojim se po potrebi mogu aktivirati korektivne mere, naročito vodeći računa o adekvatnosti ljudskih i finansijskih resursa, institucionalnom kapacitetu, zahtevima za obuke, poštovanju utvrđenih krajnjih rokova, stvarnom dijalogu sa civilnim društvom i adekvatnom razmatranju njihovih predloga.

Pravosuđe

Srbija sprovodi svoju Nacionalnu strategiju reforme pravosuđa (2013 – 2018) i Akcioni plan obezbeđujući potpunu usklađenost sa Akcionim planom za Poglavlje 23. Srbija procenjuje uticaj Strategije krajem 2018. godine i po potrebi preduzima korektivne mere. Srbija obezbeđuje praćenje preporuka iz Funkcionalne analize i sprovodi novu Funkcionalnu analizu početkom 2018. godine.

Srbija treba da jača nezavisnost pravosuđa, a posebno:

Srbija usvaja nove odredbe Ustava, imajući u vidu preporuke Venecijanske komisije, u skladu sa evropskim standardima i na osnovu obimnog i sveobuhvatnog procesa konsultacija. Srbija potom menja i dopunjuje i sprovedi Zakon o uređenju sudova, Zakon o sedištim i područjima sudova i javnih tužilaštava, Zakon o sudijama, Zakon o javnom tužilaštvu, Zakon o Visokom savetu sudstva, Zakon o Državnom veću tužilaca, kao i Zakon o Pravosudnoj akademiji.

Srbija uspostavlja pregled rezultata na putu sprovođenja pravičnog i transparentnog sistema koji se zasniva na vrednovanju rada pri napredovanju sudija i tužilaca uključujući i zapošljavanje, kao i na vrednovanju rada i unapređenju sudija i tužilaca na osnovu periodičnih procena o uspešnosti njihovog rada (uključujući viši nivo). Srbija obezbeđuje odgovarajući administrativni kapacitet za Visoki savet

sudstva i Državno veće tužilaca i obezbeđuje im sopstveni budžet. Srbija uspostavlja efikasan mehanizam koji omogućava Visokom savetu sudstva i Državnom veću tužilaca da reaguje protiv političkog mešanja i uspostavi mehanizam praćenja za puno poštovanje sudskih odluka, kao i uzdržavanja od javnih komentara kada je u pitanju rad sudova koji dolaze od vladinih zvaničnika i političara.

Srbija treba da jača nepristrasnost i odgovornost pravosuđa.

Naročito, Srbija uspostavlja koherentan proceduralni okvir i neophodne IKT (Informacione i komunikacione tehnologije) alate koji obezbeđuju raspodelu predmeta metodom slučajnog određivanja u svim sudovima i tužilaštvima. Srbija obezbeđuje da Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca imaju alate za praćenje raspodele predmeta metodom slučajnog određivanja.

Srbija obezbeđuje da sudije budu u potpunosti odgovorne za obezbeđivanje početnih rezultata kada je u pitanju korišćenje sistema izjava o prihodima i imovini kao efikasnog sredstva za utvrđivanja neobjašnjivog bogatstva, podizanja svesti o tome i strogoj primeni pravila o sukobu interesa, promovisanje i kontrolu poštovanja etičkog kodeksa, izbegavanje koncepta zloupotreba funkcionalnog imuniteta, obezbeđivanje redovne inspekcije od strane nezavisnih inspeksijskih tela kada je u pitanju rad sudija i tužilaca.

Srbija obezbeđuje delotvoran disciplinarni sistem sa svim garancijama za pravično suđenje, pravom na pobijanje odluka i sankcija, kao i efikasnim izvršenjem sankcija.

Srbija treba da unapredi profesionalizam, stručnost i efikasnost pravosuđa.

Naročito, Srbija obezbeđuje da Pravosudna akademija usvoji višegodišnji program rada, pokrivajući ljudske i finansijske resurse i dalji razvoj programa obuke. Srbija takođe obezbeđuje održivo i dugoročno rešenje finansiranja Pravosudne akademije, primenjuje kvalitetan mehanizam kontrole i redovno i efikasno ocenjuje uticaj obuke. Srbija obezbeđuje da se potrebe za obukom vrednuju kao deo vrednovanja rada sudija i tužilaca.

Srbija vrši sveobuhvatno vrednovanje rada svoje sudske i tužilačke mreže, sa fokusom na troškovima i raspodeli sredstava, efikasnosti, obimu posla i pristupa pravdi pre preduzimanja bilo kakvih daljih koraka u razvoju sudske i tužilačke mreže.

Srbija usvaja i primenjuje strategiju kadrovskih resursa za celokupno pravosuđe, koja vodi ka merljivom unapređenju raspoređivanja obima posla, efikasnosti i efektivnosti pravosudnog sistema.

Srbija sprovodi svoj nacionalni program za smanjenje broja zaostalih predmeta, uključujući kroz podsticanje upotrebe raznih alternativnih mehanizama za rešavanje sporova, i formira inicijalnu evidenciju održivog smanjenja broja zaostalih sudskih slučajeva.

Srbija usvaja i primenjuje novi Zakon o izvršenju i obezbeđenju i formira inicijalnu evidenciju povećanja broja izvršenja u građanskim i komercijalnim slučajevima. Srbija prati sistem izvršenja i razvija dalje mere gde je to potrebno.

Srbija uvodi i razvija koherentan elektronski portal e-Pravosuđa omogućujući sistematizovanu i automatizovanu razmenu informacija kroz celokupan sudski sistem i kancelarije javnih tužilaca, elektronsku dodelu slučajeva i razvijanje i korišćenje zdravih statističkih kapaciteta (u skladu sa smernicama CEPEJ-a o pravosudnim statistikama) kako bi se, između ostalog, omogućilo merenje prosečnog trajanja sudskih postupaka. Srbija obezbeđuje odgovarajuću obuku za korisnike sistema.

Srbija obezbeđuje kvalitativno unapređenje konzistentnosti jurisprudencije, uključujući obezbeđivanje lakog pristupa za sve sudove preko elektronske baze podataka i njihovu objavu u razumnom vremenskom periodu.

Srbija treba da unapredi procesuiranje slučajeva domaćih ratnih zločina.

Naročito, Srbija delotvorno sprovodi mere iz Nacionalne strategije u podršci istragama, gonjenjima i presudama za ratne zločine. Srbija istovremeno prati primenu, procenjuje njen uticaj i revidira je.

Srbija usvaja i efikasno primenjuje Tužilačku strategiju za istraživanje i procesuiranje ratnih zločina; Srbija prati primenu strategije i procenjuje njen uticaj, kad je to potrebno i primereno.

Srbija osnažuje svoja istražna, tužilačka i pravosudna tela obezbeđujući proaktivniji pristup kao i poverljivost istraga, predviđajući obuke za sve nove i trenutne zaposlene, unapređujući sistem za zaštitu svedoka i podršku žrtvama, kao i obezbeđujući prava žrtava i pristup pravdi bez diskriminacije;

Srbija dokazuje delotvorno sprovođenje adekvatnih istraga optužbi i jednak tretman osumnjičenih, ne dajući utisak da je bilo ko iznad zakona, bez obzira na njihovu nacionalnost, etničku pripadnost ili da li se radi o žrtvama; Srbija obezbeđuje inicijalnu evidenciju svih istraga, gonjenja i presuda većeg broja slučajeva, uključujući slučajeve protiv osumnjičenih visokog profila, kao i slučajeve koji su prosleđeni Srbiji iz MKSJ. Srbija obezbeđuje proporcionalnost krivičnih presuda i politiku kažnjavanja u skladu sa standardima međunarodnog krivičnog zakona.

Srbija ostvaruje konstruktivnu saradnju sa susednim zemljama u otkrivanju i određivanju/utvrđivanju sudbine nestalih lica ili njihovih ostataka, uključujući kroz brzu razmenu informacija. Srbija ostvaruje značajnu regionalnu saradnju i dobre susedske odnose u rešavanju pitanja ratnih zločina izbegavajući sukobe u pogledu nadležnosti i starajući se o tome da se krivično gonjenje za ratne zločine vrši bez diskriminacije. Sva nerešena pitanja u vezi sa ovim moraju se u potpunosti rešiti;

Srbija u potpunosti saraduje sa Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju (uključujući potpuno prihvatanje i primenu svih presuda i odluka) kao i sa Mehanizmom za međunarodne krivične sudove.

Kako će izgledati izveštavanje o Akcionom planu za poglavlje 23?

Uz dodatak - pregled obaveza iz prva tri kvartala 2016. U oblasti pravosuđa sa komentarima

Izdavač:

Evropski pokret u Srbiji

Kralja Milana 31

Beograd

www.emins.org

Za izdavača:

Maja Bobić

Autor:

Milan Antonijević

Urednici:

Nataša Dragojlović

Katarina Stevanović

Beograd, oktobar 2016.

ISBN 978-86-80046-21-1

Ova publikacija je pripremljena uz podršku Vlade Savezne Republike Nemačke kroz program Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Mišljenja i stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju neophodno i zvanične stavove Vlade Savezne Republike Nemačke i Evropskog pokreta u Srbiji, ukoliko nije drugačije naglašeno.